

OPKM iskolai könyvtári webinárium
20. Képkönyvre fel! Műhelyfoglalkozás könyvtárosoknak, pedagógusoknak

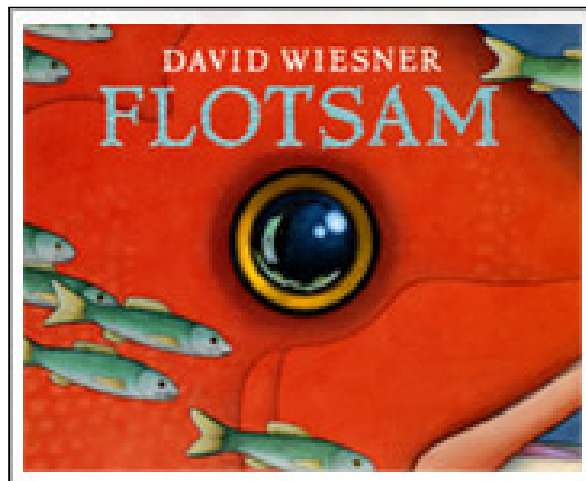
MUNKATANKÖNYV
2021. május 06. 14.00-15.00

Műhelyvezető:
Bakó Katalin gyűjteményi referens, OPKM

Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
A program honlapja: <http://www.opkm.hu/webi>

Az éles munkalap linkje:
https://docs.google.com/document/d/1ftizfx_qwSxg0Ae9Bzzu1uHnNpXp8KQLW_0v5st7ZZY/edit#

A munkatankönyvben való navigációhoz használják ezt a tartalomjegyzéket!
Ugyanabban a fájlban dolgozik mindenki, így a már benne lévő dolgokat ne töröljük, vágjuk, csak másoljuk, ha szükséges.

Tartalomjegyzék

Absztrakt

1. BLOKK - Előzetes tudás, ismételtes, egy kis elmélet...

1. feladat:

A szöveg nélküli képkönyvek

Egy kis "búvárkodás" - szakirodalom, rendezvények

Magyar nyelvű szakirodalom

Hazai gyakorlati példák a "célcsoportok" szerint

Szakmai nap - 2020. 02. 22. OPKM

2. BLOKK - A foglalkozások tervezése - főbb szempontok

Hogyan tervezzünk foglalkozást? - Főbb szempontok

KÉRDÉSEK

3. Blokk - Egy mű, egy szerző - és ami mögöttük van...

FLOTSAM

4. BLOKK - Képkönyvre fel! - Saját célkitűzés

2. feladat

5. BLOKK - A foglalkozás részei - közös gondolkodás

3. feladat

3.a) feladat: R - Ráhangolódás

3.b) feladat: J - Jelentésteremtés

3.c) feladat: R - Reflektálás

Beszélgetés, kérdések

6. BLOKK - visszajelzés

MENTIMETER

KÉRDŐÍV

7. Felhasznált irodalom

Absztrakt

A mostani, főként gyakorlati alkalom, kapcsolódik az OPKM tavalyi, képkönyvekkel kapcsolatos webináriumához, melyet Goda Beatrix tartott. Akkor az elméleti alapokat ismerhették meg a résztvevők. Célunk, hogy David Wiesner Flotsam című képkönyve alapján segítséget is nyújtsunk könyvtáros és pedagógus kollégáink, illetve a téma iránt érdeklődők számára: hogyan is lehet képkönyves foglalkozást tartani, mire érdemes odafigyelni?

A műhelymunka során a közös gondolkodáson alapuló tapasztalatszerzés a cél.

A szöveg nélküli képkönyvekkel kapcsolatos pedagógiai és módszertani munka az OPKM-ben 2018-ban kezdődött. A témával Goda Beatrix, Domokos Dóra és Bakó Katalin foglalkozik. Az elméleti alapok megismerése mellett ugyanolyan fontosnak tartjuk a gyakorlati tapasztalatszerzést, ezért számos foglalkozást tartottunk óvodában, iskolában, s kipróbáltuk a könyveket a családban, illetve a gyerekek és a felnőttek körében is.

1. BLOKK - Előzetes tudás, ismételés, egy kis elmélet...

1. feladat:

Bevezető Linoit-link: http://linoit.com/users/batkata/canvases/OPKM_webi_kepkonyv

A szöveg nélküli képkönyvek beszélnek és beszélgetnek.

A szöveg nélküli képkönyvek

*** Szöveg nélküli képkönyv:**

- történetmesélés képekkel
- nem azonos a böngészőkkel

*** Terminológia (avagy Minek nevezzetek?)**

- (szöveg nélküli) képkönyv
- silent book
- wordless picture book / book without text/words
- Buch ohne Worte

*** Webinárium előzmény (elméleti bevezető):**

Goda Beatrix (2020. 03. 03.): A képkönyvek pedagógiája. Budapest, OPKM. 55' 53"

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HwwBmoNPVug> (Utolsó letöltés: 2021. 04. 26.)

Egy kis “búvárkodás” - szakirodalom, rendezvények

Magyar nyelvű szakirodalom

- Goda Beatrix: *A “silent book” alkalmazásának lehetőségei könyvtári foglalkozásokon*. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 28. 5. 2019. 4-10 p.
URL: https://epa.oszk.hu/01300/01367/00315/pdf/EPA01367_3K_2019_05_004-010.pdf
(Letöltés ideje: 2021. 04. 29.)
- Goda Beatrix: Silent book, avagy a szöveg nélküli képkönyvek szerepe az olvasóvá nevelés folyamatában In: Szabó Ildikó (szerk.): *Neveléssel az olvasásért – olvasással a nevelésért. Jó gyakorlatok a bölcsődétől az egyetemig. Vál. tanulmányok*. Kecskemét, Neumann János Egyetem, 2019. 12-21. p.
URL: <http://hunra.hu/images/stories/2020/NevelesselAzOktatasert-elektronikus.pdf>
(Letöltés ideje: 2021. 04. 30.)
- Bakó Katalin - Domokos Dóra - Goda Beatrix (2019): *Szöveg nélküli képkönyvek alkalmazása könyves foglalkozásokon - esettanulmány*. In.: Könyv és Nevelés. 21. évf. 1-2. sz. 63-83. p. URL: https://epa.oszk.hu/03300/03300/00029/pdf/EPA03300_konyv_es_neveles_2019_3-4_063-083.pdf (Letöltés ideje: 2021. 04. 30.)

Hazai gyakorlati példák a “célcsoportok” szerint

- Óvodások
- Kisiskolások
- Felső tagozatosok
- SNI-s diákok
- Vegyes korcsoport (felnőttek és gyerekek)

Szakmai nap - 2020. 02. 22. OPKM

“Egy kép többet mond ezer szónál”

- gyakorlati és elméleti blokk¹

https://www.opkm.hu/?lap=dok/dok&dok_id=492

¹ A OPKM-rendezvény plakátja Lisa Aisato illusztrációja alapján készült 2020-ban.

2. BLOKK - A foglalkozások tervezése - főbb szempontok

Hogyan tervezzünk foglalkozást? - Főbb szempontok

Ld. még: <https://www.youtube.com/watch?v=HwwBmoNPVug>

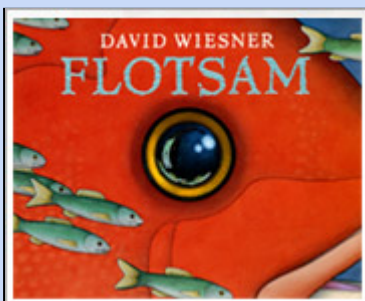
Számomra ezek a főbb szempontok: (Ez a felsorolás csak egy lista és nem sorrend!)

- kiknek (életkor, fejlettségi szint, érdeklődés),
- milyen létszámban,
- milyen oktatási, nevelési és/vagy fejlesztési céllal,
- akarom-e, hogy tantárgyi kapcsolódása legyen,, ill. melyik tantárgyhoz kapcsolódjon
(szaktárgy, könyvtárhasználati ismeretek, tanulásmódszertan, szakkör...),
- milyen modell alapján
(számomra az RJR-modell vált be, de mindenkinek van saját módszere),
- melyik időszámban és hány alkalomra tervezem (pl. projektet is lehet erre építeni),
- melyik képkönyvet/képkönyvi részletet választva,
- a képkönyv használatát célként vagy eszközként alkalmazzuk,
- milyen módszerrel és milyen munkaformában zajlik a foglalkozás.

FONTOS:

- minden megoldás jó lehet, nincs egyetlen üdvözítő út
(mert mindenki másként *hiteles*, minden körülmény, csoport más és más...),
- az is lehet, hogy nem is kell egy-egy képkönyvhöz tanórai/könyvtárhasználati foglalkozást tervezni, lehet pusztán elég elolvasni és hagyni, hogy “hasson”.

KÉRDÉSEK

3. Blokk - Egy mű, egy szerző - és ami mögöttük van...

David Wiesner

Amerikai illusztrátor

Számos képkönyv szerzője és illusztrátora

Művei rangos díjakat kaptak.

Illusztrátorként fontosnak tartja a vizuális nevelést:

1. interaktív foglalkozásokat szervez,
2. közösen alkot a gyerekekkel,
3. segédanyagokat állít össze.

Művei:

<https://www.hmhbooks.com/wiesner/bookshelf.html>

Ars Poetica

"My books need readers. The beauty of visual storytelling is how interactive my books become. When I create picture books, it isn't just my author's voice telling the story; each reader reads the book in his or her own way. And so there are limitless possibilities within each book—and the stories that emerge belong as much to the reader as they do to me." —David Wiesner

Forrás: <https://www.thefishknowthesecret.com/author.html>

FLOTSAM

<https://www.youtube.com/watch?v=3MTKWnxzqvM>

FLOTSAM

(életkori besorolás: 2-11, 5-6, de a középiskolában is*)

Az Egyesült Államokban kultikus mű

- Saját honlapja van:
<http://www.thefishknowthesecret.com/>
- Wikipédia szócikk a Caldecott-díj kapcsán:
[https://en.wikipedia.org/wiki/Flotsam_\(David_Wiesner_book\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Flotsam_(David_Wiesner_book))

Vállaltan oktatási segédanyagként is számon tartják:

- https://www.hmhbooks.com/wiesner/wiesner_dg.pdf

A CÍM - Flotsam - Something that floats (D.W.)

Szótári alakok:

- 1. * osztriga-ivadék
- 2. * víz színén hanyódó törmelék, partra vetett holmi

Érdekességek:

- Flotsam (Remarque: Liebe deinen Nächsten, 1939)
- Flotsam online játék

Flotsam:

Something that floats.

If it floats in the ocean,
it may wash up on the beach,

where someone may find it
and be astonished,
and share the discovery
with someone else—

as David Wiesner
shares it
with you.

* Saját véleményem és tapasztaltatom.

4. BLOKK - Képkönyvre fel! - Saját célkitűzés

2. feladat

A képkönyv ismeretében röviden írják be a táblázat soraiba, hogy a képkönyv

- melyik részét felhasználva,
- kiknek
 - korosztály
 - képesség
 - egyén/csoport,
- milyen *(fejlesztési)* céllal,
- milyen formában szeretnék megtartani!

Pl.: A diákok válasszanak ki egy partra vetett “tárgyat” és írják le/mondják el/játsszák el a háttértörténetét.

Figyelem!

- Válasszon egy számot, ahol még nem villog kurzor és oda írjon, hogy ne akadjon össze más valaki válaszával!
- Ha a választ a netről másolja:
 - és nem akar sok időt tölteni a formázással, akkor használja az irányított beillesztést! (GDrive-ban: CTRL+Alt+V)

	A “Flotsam” melyik részét, kiknek, milyen (fejlesztési) céllal használná?	Korosztály
1.	Hogyan lehet kapcsolatot felvenni, összefogni vmilyen cél érdekében?	
2.	Legyünk kíváncsiak! Nézzünk utána olyan témáknak, amelyek érdekelnek..	ált. és középiskolások
3.	Sokféle nemzetiségű szereplő volt benne, erre is lehetne ötlet.	
4.	Egymáshoz való kapcsolódás fényképeken, fotózáson keresztül, fényképezés páros, vagy csoportmunkában	10-65 év

5.	Projektötlet, aminek bevezetője, ötletadója lehet. Mi milyen fotós projektet indítanánk? Ezt ismételnénk? Másikat indítanánk?	5-99 éves
6.	A tenger élővilága. Milyen állatok? Ismerjük, fontosak?	4-
7.	Valós vagy kitalált tengeri állatok rajzolása, közös tenger megfestése és benépesítése - miben különböznek, miben hasonlítanak az állatok?	6-12 év
8.	Környezetvédelem, fotózás, emlékek	2-99 év
9.	A környezetvédelem lenne a fő téma: szemétszedés, vizek tisztasága. Könyvtári foglalkozás lenne, környezetvédelmi jeles naphoz kapcsolódó aktuális rendezvényen	(Lehet vegyes korosztály. Pl. családi nap.) Vagy alsó tagozatos gyerekeknek
10.	Kép a képben - vizuális kultúra órai tananyag bevezetője	
11.	Legyél kis természetbúvár	alsós
12.	Meséljünk együtt! Neked mit mond a történet? Szövegalkotás, meseszöveg	1 évestől
13.	A fotókon lévő embereknek mi lehet az élettörténete? Kik ők? Hol élnek?	9 éves kortól
14.	SNI tagozat diákjait szeretném becsábítani a könyvtárba. Jó kiindulópont lehet a szöveg nélküli képkönyv.	

Publikált és saját ötletek:

Tantárgyak²

- Anyanyelv (bármelyik nyelv)
- Természetismeret, biológia (Science)
- Számítástechnika (Computing)
- Tervezés, dizájn (Design Technology)
- Művészet, vizuális oktatás (Art)
- Zene (Music)
- Földrajz (Geography)
- Történelem (History)

További tantárgyak³

- második nyelv
- etika,
- matematika,
- természettudományok,
 - természetismeret
 - saját környezet
 - saját település
 - környezetvédelem
- tanulásmódszertan,
- könyvtárhasználat,
- testnevelés - pl. úszásoktatás,
- technika...

Lehetséges részek:

Teljes könyv:

- történetmesélés, történetalkotás, kreatív írás,
- dramatizálás, film, animáció, zene

Részletei:⁴

- tengerpart - vizek és vízpartok (földrajz, élővilága)
- illusztrációk a kutatásról - saját kutatómunka
- fénykép, filmelőhívás - a fényképezés témaköre
- víz alatti élővilág - képzeletbeli és valós élőlények
- gyerekek fényképei - történelem, hagyomány
- képzeletbeli lények - történetalkotás,
- intertextualitás - irodalomtanítás, művészettörténet

Életkor:

- óvodáskor
- kisiskoláskor (alsó tagozat)
- kiskamaszkor (felső tagozat)
- serdülő (középiskola)

További források: [Felhasznált irodalom.](#)

² Warner, URL: <https://www.teachingideas.co.uk/library/books/flotsam>

³ Warner, URL: <https://www.teachingideas.co.uk/library/books/flotsam>

⁴ Saját ötlet

5. BLOKK - A foglalkozás részei - közös gondolkodás

3. feladat

A 3. feladatban az **RJR-modell** alapján közös ötletelésre és gondolkodásra invitálunk minden résztvevőt. Segítségként információs dobozban helyeztük el a modellel kapcsolatos főbb tudnivalókat.

3.a) feladat: R - Ráhangolódás

Soroljon fel ráhangolódást segítő ötleteket a foglalkozáshoz, tanórához, projekthez, önálló feladathoz...

Ha több ötletet ír, írja, külön sorokba!

Figyelem!

- Válasszon egy számot, ahol még nem villog kurzor és oda írjon, hogy ne akadjon össze más valaki válaszával!
- Ha a választ a netről másolja:
 - és nem akar sok időt tölteni a formázással, akkor használja az irányított beillesztést! (GDrive-ban: CTRL+Alt+V)

Emlékeztető - **RJR-modell**, **ráhangolódás**:

- ráhangoló feladatok, tevékenységek, cselekvések
- motiváció, érdeklődés felkeltése
- célkitűzés
- előzetes ismeretek előhívása.⁵

A képkönyvek esetében pl. a képi gondolkodásra való képesség "bekapcsolása" ingerek segítségével (látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás és mozgás útján)

	Ötletek a ráhangolódás szakaszára (RJR-modell esetén)	Korosztály
1.	Tapintsunk homokot, kagylóhéjakat!	

⁵ Nemoda, 2008.

2.	Fényképek különböző emberekről vagy különböző tengeri állatokról - válassz egy képet, mondd el, hogy miért tetszett meg	
3.	Kivel tudnál azonosulni? Ehhez már néhány képet látni kell a könyvből. Néhány szereplőt ki is válogathatunk, kivetíthetünk.	
4.	Tenger morajlását hallgatnánk. Képzeld el, hol vagyunk, mit csinálhatunk.	
5.	Csukd be a szemed! Feküdjünk le a tengerparta!	
6.	Keressetek képeket a tengerpartról!	
7.	Előzetes feladat: Hozz egy tárgyat ami fontos neked/amit az utcán találtál idejővet! Miért fontosak nekünk tárgyaink? Fontosak?	
8.	Homokkép készítése közösen homok, kavicsok, kagylóhéjak felhasználásával	
9.	Tengerzúgás hangja..."Miket szoktatok találni vízparton?"	
10.	Az első néhány oldal felvillantása után fejezd be a történetet! Szerinted hogyan folytatódik?	
11.	Nagyító, messzelátó, lepkeháló bevitele az órára.	
12.	Egy kupac fényképből válasszanak nekik tetszőt! Miért fontos nekik, mit mond nekik? Miért készít az ember fényképet? Miért nézeget az ember fényképet?	

3.b) feladat: J - Jelentésteremtés

Soroljon fel ráhangolódást, a motivációt és az előzetes tudást “behívó” ötleteket foglalkozáshoz, tanórához, projekthez, önálló feladathoz...
Ha több ötletet ír, írja, külön sorokba!

Figyelem!

- Válasszon egy számot, ahol még nem villog kurzor és oda írjon, hogy ne akadjon össze más valaki válaszával!
- Ha a választ a netről másolja:
 - és nem akar sok időt tölteni a formázással, akkor használja az irányított beillesztést! (GDrive-ban: CTRL+Alt+V)

Emlékeztető - RJR-modell, **jelentésteremtés**:

- az új ismeret feldolgozása, megértése
- az új és régi ismeretek összekapcsolása, strukturálása.⁶

A foglalkozás/tanóra fő része.

A képkönyvek esetében pl. a képkönyv közös elolvasása, együttgondolkodás, egyéni, páros, csoportos, kooperatív feladatok, projektek...

	Ötletek a jelentésteremtés szakaszára (RJR-modell esetén)	Korosztály
1.	Járjunk utána (információkeresés) a szereplő állatoknak!	
2.	Tervezzünk mi is egy projektet! A mi projektünk célja? Ehhez a könyv alapján összeállíthatjuk a főszereplő projektjét. Ez a történet egy projekt, elemezzük, mint projektet!	

⁶ Nemoda, 2008.

4.	Az egyik gyerek nevében írd üzenetet a későbbi megtalálónak! Mutasd be magad, lakóhelyed!	
5.	Írd le a képeken szereplő emberek történetét. Kik ők? Hol éltek? - egyéni vagy kiscsoportos feladat	
6.	Szövegek, hírek a tenger szennyezéséről és azokat kapcsoljuk a történethez.	
7.	Alapfogalmak tisztázása: víztisztaság, vízhiány, elsivatagosodás, mit tehetünk MI (mindannyian) ezek ellen?	
8.	Képszerkesztési elvek megfigyelése.	

3.c) feladat: R - Reflektálás

Soroljon fel az RJR-modell utolsó, reflektáló szakaszához kapcsolódó ötleteket - foglalkozáshoz, tanórához, projekthez, önálló feladathoz....
Ha több ötletet ír, írja, külön sorokba!

Figyelem!

- Válasszon egy számot, ahol még nem villog kurzor és oda írjon, hogy ne akadjon össze más valaki válaszával!
- Ha a választ a netről másolja:
 - és nem akar sok időt tölteni a formázással, akkor használja az irányított beillesztést! (GDrive-ban: CTRL+Alt+V)

Emlékeztető - RJR-modell, **reflektálás**:

- újonnan szerzett ismeretek összegzése, maradandóvá tétele,
- gondolatok összevetése, megbeszélése
- szintetizálás. ⁷
- Értékelés (itt csak jó válasz van, mindenki véleménye fontos)
- projekt/több alkalom esetében a következő alkalom/feladat megemlézése.

A képkönyvek esetében pl. a cselekmény összefoglalása, több szempontú újraalkotása (a történet befejezése másként, a saját verzió elkészítése illusztrációként, szövegben, dramatizált történet-előadásban, párbeszédke kezdeményezése, véleményformálás, kritikai gondolkodás.

	Ötletek a reflektálás szakaszára (RJR-modell esetén)	Korosztály
1.	Fotózd le a könyvtárban/teremben azt, amelyik tárgy fontos!	
2.	Milyen reklámüzenettel, mondattal ajánlanád ezt a könyvet?	

⁷ Nemoda, 2008.

3.	Fessünk kavicsokra tengeri állatokat, amiket a foglalkozás után “elhagyhatnak” a környezetükben.	
4.	“olvasnál” más képkönyvet?	
5.	“házi feladat”: készíttetek fotókat a környezetetekben élő emberekről	felső tagozat
6.	egy nagy ív papírra rajzoljatok együtt egy képet, ami a “mai történetnek” a folytatása	alsósok
7.	Ez könyv/történet/olvasmány? Mitől lesz valami könyv?	

Beszélgetés, kérdések

6. BLOKK - visszajelzés

MENTIMETER

Kérjük, egy szóban, egy rövid kifejezésben írja le nekünk, hogy érezte magát, illetve mennyire volt hasznos a munka. Köszönjük!

A szavazás helye: <https://www.menti.com/igaegogib2>

A szavazás eredménye a webinárium után:

KÉRDŐÍV

Kérjük, ossza meg velünk véleményét az alábbi kérdőíven:

<https://forms.gle/owXenkrFqNGNJGgQA>*

* Figyelem! A kérdőívet már nem lehet kitölteni, a visszajelzési lehetőséget lezártuk!

A munkatankönyvet összeállították: Bakó Katalin (OPKM) és a webinárium résztvevői

7. Felhasznált irodalom

Képkönyv

- WIESNER, David: Flotsam. Clarion, 2006.

Videós anyagok

- Mr. BAKER (2017. nov. 14.): Flotsam By David Wiesner. In: Mr Baker's Bookshelf, [Ausztrália] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3MTKWnxzqvM> (Utolsó letöltés: 2021. 04. 30.)
- SCH Libraries (2016. dec. 12.): *Flotsam : 4th Grade "writes" a story for this wordless picture book by David Wiesner.* Library Department of Springside Chestnut Hill Academy, Philadelphia. (Students used inferencing and their imaginations to write this tale.) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9ZaTJvhERiI> (Letöltés: 2021. 05. 01.)
- VILLALOBOS, DeAnna (2014. jan. 27.): Flotsam by David Wiesner - oral presentation. (2nd grade presentation on Caldecott winning book "Flotsam" by David Wiesner.) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rxmSpQqKUU0> (Utolsó letöltés: 2021. 04. 30.)

RJR-modell

- Nemoda Judit (2008): Kritikai gondolkodást fejlesztő magyarórák. In: Anyanyelv-pedagógia. URL: <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=129> (Utolsó letöltés: 2021. 05. 06.)

Foglalkozások, ötletek:

- WARNER, Mark: Flotsam. Book Author: David Wiesner. In: Teaching Ideas and Resources. URL: <https://www.teachingideas.co.uk/library/books/flotsam> (Utolsó letöltés: 2021. 04. 30.)
- White, Zoe Ryder: David Wiesner. Ideas for Classroom Use. A discussion Guide. Houghton Mifflin Books for Children. URL: https://www.hmhbooks.com/wiesner/wiesner_dg.pdf (Utolsó letöltés: 2021. 04. 30.)

Képek:

- David Wiesner (2006), OPKM
Forrás: <http://www.davidwiesner.com/> , <https://www.hmhbooks.com/wiesner/>